

*Račice ljube, pridite sem!
Kruhka vam nadrobiti čem.
Daleč po vodi plavate,
z valčki se poigravate,
trudne ste in lačne močno,
kruhek v slast vam pojde takó!*

*Račice brž priveslale so,
Minki v pozdrav začebljale so,
kljunčke so odpirale,
hvaležno se vanjo ozirale.
Potem so odplavale daleč drugam
pravit: „Minka je dobra nam!“*

E. Gangl.

Podlesna veternica.

Spisal Avgustin Šabec.

(Dalje.)

itančneje raziskovanje tega naš uveri, da ni ta popék nič drugega kot podaljšek korenike, ki v tej smeri vedno naprej raste in se pomlajuje, medtem ko na svojem nasprotnem koncu korenika leto za letom polagoma umira. Iz tega razvidite, da korenika ne ostane vedno in enem in tistem mestu, ampak menjava zaradi svojega priraščanja in izumiranja vedno svoje mesto. Lahko bi rekli, da potuje polagoma dalje. Pri tem svojem potovanju pa prihaja vedno v drugo zemljo, kar za rastlino tudi ni brez pomena. Na koreniki se namreč nahaja obilo tankih, vlaknatih korenin. Ker raste rastlina pod drevjem in grmovjem, tedaj v zemlji, kjer ima razpletenih na tisoče in tisoče korenin in koreninic, ki srkajo za rast potrebno hrano iz zemlje, prihaja zemlja na takih krajih več ali manj nerodovitna, kar bi bilo pa nele podlesni veternici, ampak tudi vsem drugim, na takih krajih rastočim rastlinam gotov pogin. Zavoljo vednega menjavanja mesta se pa pri veternici ta preteča nevarnost kolikortoliko omeji. Iz navedenega pa razvidite tudi, da se nahaja v gozdih pod drevjem le bolj malo rastlin, ker jim zaradi nedostajanja hrane in svetlobe obstanek ni zasiguran. Beli krovni lističi, ki obdajajo prirastek na koreniki, so pa zato, da varujejo pri prodiranju nežni, še v razvoju se nahajajoč podaljšek korenike pred kako poškodbo. Ko se je pa korenika že toliko opomogla, da se ji ni nikake nevarnosti več bati, so ti lističi izpolnili svojo nalogo, zato se posuše. Ker se rastlina le bolj težko oplodi in obrodi sad in bi utegnila zaraditega polagoma popolnoma izumreti, se pred to nevarnostjo zavaruje na čisto svoj način. Njena korenika se namreč razveji že v zemlji, in vsaka taka veja poganja na svojem koncu ravno tako kalico kot glavna korenika, iz katere se ravno tako razvije nova rastlina kot iz glavne korenike; zato je to razvejevanje glavne korenike za obstoj veternice prav velikega pomena.

Iz korenike priraste spomladi okroglo, golo, le malo dlakovo stebelce, ki je en do poldrugi decimeter visoko. To stebelce je, kar ga je v zemlji, belo, nad zemljo rastoče pa je zeleno in prehaja časih celo v temnordeče.

Na tem enojnatem stebelu se nahaja dolgopecljati cvet. Kot sem že omenil, je mogoče razločevati dele nove rastline že jeseni v zemlji. Navadno sta to dve kalici. Ena kalica je namenjena cvetu, a ena, ki pa pri veternici tupa tam tudi izostane — edinemu listu. Ti dve kalici poženeta iz korenike v neposredni bližini druga poleg druge. Če požene tedaj korenika obe kalici, nosi ena cvet, druga pa list. Oglejmo si torej najprej listno kalico! Na dolgem peclju se nahajajoč list se razveji na koncu na tri receljčke, izmed katerih nosi vsak svoj listek. Srednji listek je razdeljen na tri krpice, stranska dva pa na dve večji krpici, izmed katerih je vsaka nazobčana precej globoko, pa neenako. Temu listu pravimo pritlični list in ga je ločiti od drugih listov, o katerih bomo takoj govorili. Zgoraj je ta pritlični list temnozelen, spodaj pa bled in porasten s kratkimi dlačicami. Kot cvetno stebelce tako je tudi ta listni pecelj zelenkastordeč.

Kot sem že omenil, nosi eno stebelce edini cvet. Ta je v mladosti zvonast ali kimast, pozneje se pa zvezdasto razprostre. Ker nima podlesna veternica venca, nadomešča tega pri tej cvetici čaša, ki pa ni kot navadno zelena, ampak bela, na vnanji strani časih, a le redkeje rožnordeča ali celo modra. Sestavljena je iz šestih pakrožnih ali jajčastih listkov, izmed katerih je mogoče prosto odtrgati vsakega zase. Rekel sem vam, da je pri večini cvetic čaša zelena, pri veternici kot pri telohu pa ne. Iz istega vzroka kot pri telohu je tudi pri veternici drugačne barve. Ko bi bili njeni lističi zeleni, bi jo žuželke težko dobile, ker je okolo nje vse zeleno, tako pa jo jasno razločujejo in hite pobirat cvetni prah.

V cvetu je mnogo belih, z rumeno glavico okrašenih prašnikov ter več zelenih pestičev, iz katerih se razvijajo enosemnski oreški.

Niže, od cveta precej odmaknjeno rasto trije, pritličnemu listu jako podobni, v vretencu stoječi ovojni ali krovni listi. Njihovi peclji so precej krajši in globoko žlebasti. Za razvoj cvetú so ti listi jako pomembni. Ako preiskujemo rastlino še jeseni, zapazimo, da služijo ti majhni, bledi listi kot ovoj nežnemu cvetu. Odtod ime — ovojni listi. Da more nežna rastlinica in še nežnejši cvet prodreti trdo zemeljsko skorjo, ne da bi se pri tem kaj poškodovala, v to pomagajo ti ovojni listki. Pa samo to bi ne zadoščalo. Peclji imajo poleg tega še to lastnost, da se še v zemlji zakrivé, tako da gleda cvet z ovojnimi listi navzdol. Zaradi neprestane pecljeve rasti uporablja ta s svojim ukrivljenim hrbtom svojo moč z vedno večjo silo, zavoľjo česar se mora zemeljska plast slednjič vdati in razpočiti ter tako napraviti novi rastlini svobodno pot v življenje. To je pa tudi vzrok, da ostane cvetni pecelj ukrivljen in je cvet nagnjen malo na stran. Pripomniti moram še, da se veternični cvet zapre ob slabem vremenu in ponoči. To se pa zgodi zato, da se v njenem cvetu se nahajajoče toplote preveč ne poizgubi in so notranji nežni cvetni deli zavarovani pred mrazom, roso ali mokroto.

(Konec.)

